

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.04.2019, sp. zn. 32 Cdo 594/2019, ECLI:CZ:NS:2019:32.CDO.594.2019.2

Číslo: 2/2020

Právní věta:

První soudem nařízené setkání se zapsaným mediátorem, při němž nedojde k uzavření smlouvy o provedení mediace, není procesním úkonem účastníků ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) zákona č. 91/2012 Sb.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.04.2019

Spisová značka: 32 Cdo 594/2019

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Jistota

Předpisy: § 100 odst. 2 o. s. ř.

§ 11 předpisu č. 91/2012Sb.

§ 2 předpisu č. 202/2012Sb.

§ 4 předpisu č. 202/2012Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 10. 2018, sp. zn. 8 Cmo 130/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Původní žalobce Mgr. J. Š., správce konkursní podstaty úpadce Družstevní vinné sklepy H. spol. s r. o., se žalobou domáhal zaplacení žalované částky představující výši úplaty, již je žalovaná povinna zaplatit úpadci na základě Smlouvy o factoringové spolupráci uzavřené mezi úpadcem a žalovanou dne 13. 9. 1999 ve znění jejích čtyř dodatků.

2. Usnesením ze dne 10. 8. 2010, č. j. 52 Cm 160/2006-22, Městský soud v Praze k návrhu žalobce rozhodl, že do řízení na jeho místo vstoupí společnost P., s. r. o., se sídlem v B. (dále jen „P.“). Usnesením ze dne 23. 1. 2012, č. j. 8 Cmo 173/2011-216, Vrchní soud v Praze vyhověl návrhu

žalobkyně P., aby na její místo vstoupila společnost W. D. L., se sídlem na Novém Zélandu (dále jen „W.“). Usnesením ze dne 7. 11. 2013, č. j. 8 Cmo 173/2011-259, Vrchní soud v Praze vyhověl návrhu žalobkyně W., aby na její místo vstoupila do řízení společnost V. I. L., se sídlem na Britských Panenských ostrovech, (dále jen „V.“). Usnesením ze dne 4. 5. 2016, č. j. 52 Cm 160/2006-343, Městský soud v Praze vyhověl návrhu žalobkyně V., aby na její místo vstoupila do řízení nynější žalobkyně.

3. V záhlaví označeným usnesením Vrchní soud v Praze (po zrušení svého předchozího rozhodnutí usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2018, sp. zn. [32 Cdo 1279/2018](#)) potvrdil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2017, č. j. 52 Cm 160/2006-369, jímž bylo žalobkyni uloženo, aby složila jistotu na náklady řízení ve výši 2 000 000 Kč (výrok I.), a rozhodl o nákladech dovolacího řízení (výrok II.).

4. Odvolací soud uzavřel, že e-mail žalované ze dne 22. 8. 2016, v němž vzala na vědomí odročení jednání nařízeného na 23. 8. 2016 a termín jednání nového, a její podání ze dne 2. 1. 2017, kterým reagovala na usnesení soudu prvního stupně ze dne 2. 1. 2017, č. j. 52 Cm 160/2006-353, jímž soud účastnicím nařídil první setkání s mediátorem, nejsou procesními úkony ve věci a že prvním úkonem žalované poté, co jí dne 6. 5. 2016 bylo doručeno a dne 25. 5. 2016 nabylo právní moci usnesení soudu prvního stupně ze dne 4. 5. 2016, č. j. 52 Cm 160/2006-343, jímž bylo podle § 107a občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) rozhodnuto o vstupu nynější žalobkyně do řízení, byl její návrh ze dne 10. 5. 2017, aby soud uložil žalobkyni složení jistoty na náklady řízení podle § 11 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „ZMPS“).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Usnesení odvolacího soudu v rozsahu jeho prvního výroku napadla žalobkyně dovoláním, majíc za to, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř.

6. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. spatřuje dovolatelka v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek procesního práva, které dosud nebyly v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny. Těmi jsou podle dovolatelky následující otázky: 1) zda „lze ustanovení § 11 ZMPS aplikovat v situaci, kdy do řízení na místo zahraniční právnické osoby, které povinnost složit jistotu na náklady řízení uložena nebyla (a lhůta pro takový návrh žalovanému již uplynula), vstupuje jiná zahraniční právnická osoba, jsou-li obě tyto zahraniční právnické osoby z téže země, tedy zda žalovanému tuzemskému subjektu náleží právo v této situaci učinit návrh na složení jistoty na náklady řízení ve smyslu citovaného ustanovení“, 2) zda „přiměřená aplikace § 11 ZMPS na situaci, kdy do řízení vstupuje zahraniční právnická osoba, limituje žalovaného v podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení z hlediska včasnosti tak, že možnost učinění tohoto návrhu je koncentrována do řízení o procesním nástupnictví podle § 107a o. s. ř. či zda přetrvává i po právní moci usnesení, kterým je povolen vstup nabyvatele do řízení“ a 3) zda „účast žalovaného na prvním setkání s mediátorem je jednáním ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS“.

7. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že posouzení důvodnosti návrhu na složení jistoty podle § 11 ZMPS je třeba učinit ve vztahu ke každé osobě se sídlem v cizině individuálně, a to i tehdy, kdy obě osoby vstupující po sobě do řízení podle § 107a o. s. ř. mají sídlo ve stejném státě. Podle dovolatelky je pro závěr o důvodnosti návrhu podle § 11 ZMPS rozhodující posouzení vymahatelnosti případně přiznaných nákladů řízení v zemi sídla cizozemského subjektu. Jestliže tedy žalovaný nevyužil svého práva podat návrh na složení jistoty v době, kdy byl účastníkem původní cizozemský žalobce, nemůže je využít poté, co do řízení vstoupil žalobcův právní nástupce, je-li z téže země jako původní žalobce.

8. Dovolatelka dále namítá, že návrh na složení jistoty na náklady řízení podle § 11 ZMPS podala žalovaná opožděně, neboť jej učinila až poté, co nabylo právní moci usnesení, jímž do řízení vstoupila dovolatelka. Při vstupu zahraniční právnické osoby do řízení se podle dovolatelky právo podat návrh na složení jistoty na náklady řízení koncentruje do doby, než usnesení podle § 107a o. s. ř. o vstupu nového žalobce do řízení nabude právní moci. Tento svůj právní názor dovolatelka opírá o závěry vyslovené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. [29 Cdo 1088/2010](#), z nějž obsáhle cituje.

9. Dovolatelka rovněž namítá, že návrh žalované nebyl podán včas a odvolací soud jej měl zamítnout, i proto, že účast na jednání se zapsaným mediátorem je plněním procesní povinnosti stanovené soudem, s níž procesní právo spojuje účinky na vznik, změnu nebo zánik procesně právního vztahu a která má vliv na průběh řízení, a je tedy jednáním ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS. Odměna mediátora za první setkání je navíc součástí nákladů řízení ve smyslu § 137 o. s. ř. a podle § 150 o. s. ř. účastníku, který se bez vážného důvodu odmítne s mediátorem setkat, lze náhradu nákladů řízení nepřiznat.

10. Podle dovolatelky odvolací soud zasáhl do jejího práva na spravedlivý proces, neboť se nevypořádal s jejími námitkami ohledně prvního setkání s mediátorem, stanovil jí povinnost zaplatit jistotu do 3 dnů od právní moci svého rozhodnutí, ačkoli „právní předpisy pro plnění na účet soudu standardně stanovují patnáctidenní lhůtu“, a ve výroku svého rozhodnutí neuvedl bankovní spojení v mezinárodním formátu, přestože dovolatelka je zahraniční právnickou osobou. V této souvislosti dovolatelka odkázala na nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2006, sp. zn. [III. ÚS 405/03](#), a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 1. 2015, č. j. [7 Afs 246/2014-45](#).

III.

Přípustnost dovolání

11. Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud projednal dovolání a rozhodl o něm – v souladu s bodem 1. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění účinném od 30. 9. 2017.

12. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

13. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dovolání podle § 237 není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení. O takový případ však v nyní projednávané věci nejde, neboť rozhodnutí o návrhu na složení jistoty na náklady řízení není rozhodnutím ve smyslu § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

14. Pro řešení první a druhé z dovolatelkou formulovaných otázek je dovolání zjevně bezdůvodné.

15. Omezení žalovaného v podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení, která dovolatelka konstruuje, by mohla být stanovena toliko právním předpisem. Tak tomu však není. Se skutečností, že do řízení na místo předchozího žalobce – zahraniční právnické osoby z určité země, postupem podle § 107a o. s. ř. vstupuje jiná cizozemská právnická osoba z téže země, nespojují právní předpisy

žádné důsledky spočívající v omezení žalovaného v podání návrhu podle § 11 ZMPS. Tato skutečnost je tedy z hlediska aplikace § 11 ZMPS bez významu a závěr odvolacího soudu o individuálním posouzení důvodnosti návrhu na složení jistoty na náklady řízení je správný, neboť majetkové poměry i další rozhodné okolnosti vypočtené v § 11 odst. 2 ZMPS mohou být různé i přesto, že předchozí i noví žalobce jsou zahraničními právníckými osobami majícími sídlo v téže zemi.

16. Mylný je rovněž názor dovolatelky, že právo žalovaného podat návrh na složení jistoty na náklady řízení při vstupu nového žalobce do řízení se „koncentruje“ tak, že musí být žalovaným uplatněno do okamžiku nabytí právní moci usnesení o procesním nástupnictví podle § 107a o. s. ř. Ani takové omezení z žádného právního předpisu nevyplývá. Jediné časové omezení pro podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení je stanoveno v § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS a opačný závěr neplyne ani z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. [29 Cdo 1088/2010](#), na něž dovolatelka odkázala. Odkazované rozhodnutí řeší jen situaci, kdy je návrh na složení jistoty na náklady řízení učiněn před rozhodnutím o vstupu nového žalobce do řízení, neplyne z něj však závěr o žádném časovém omezení či „koncentraci“ práva k podání tohoto návrhu, jak se dovolatelka mylně domnívá. I z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. [29 Cdo 5689/2016](#), se pro případ, kdy se subjekt, po kterém by jinak bylo možno postupem podle § 11 ZMPS požadovat složení jistoty na náklady řízení při podání žaloby, má stát novým žalobcem až v důsledku rozhodnutí soudu o návrhu původního žalobce podle § 107a o. s. ř., podává toliko to, že „se postup podle § 11 ZMPS může uplatnit (prosadit) jako předpoklad, bez jehož splnění (tedy bez složení jistoty) se taková osoba novým žalobcem stát nemůže (návrhu podle § 107a o. s. ř. nelze vyhovět)“, a nikoli to, že podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení je v takové situaci nějak časově omezeno.

17. Z právních předpisů nevyplývají na základě skutečností, z nichž dovolatelka dovozuje omezení žalovaného v podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení, příp. „koncentraci“ podání tohoto návrhu, pro žalovaného žádné důsledky, a to ani ty, které dovolatelka při formulaci první a druhé otázky předjímá.

18. Třetí z dovolatelkou formulovaných otázek, a sice otázka, zda účast žalovaného na prvním setkání s mediátorem je jednáním ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS, však přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. otevírá, neboť tato otázka dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena. Tuto otázku sice odvolací soud ve svém rozhodnutí výslovně neřešil, nicméně z jeho rozhodnutí plyne závěr, že první setkání s mediátorem za jednání ve věci podle § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS považovat nelze, neboť uvedl, že „do podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení neučinila žalovaná žádný procesní úkon a žádné procesní jednání ve věci“.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.). Nejvyšší soud se proto zabýval správností právního posouzení věci zpochybňovaného dovolatelkou (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.).

20. Podle § 11 odst. 1 ZMPS cizinci, který má obvyklý pobyt v cizině, a zahraniční právnícké osobě, kteří se domáhají rozhodnutí o majetkovém právu, může soud uložit na návrh žalovaného, aby složili jistotu určenou soudem na náklady řízení. Nesloží-li jistotu do stanovené lhůty, nebude soud proti vůli žalovaného v řízení pokračovat a řízení zastaví. O tom je třeba žalobce poučit.

Podle § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS složení jistoty nelze uložit, jestliže návrh na její složení byl podán teprve, když žalovaný ve věci již jednal nebo vykonal procesní úkon, ačkoliv již věděl, že žalobce není státním občanem České republiky nebo českou právníckou osobou nebo že pozbyl státního občanství

České republiky nebo přestal být českou právnickou osobou nebo nemá obvyklý pobyt v České republice.

Podle § 100 odst. 2 o. s. ř., je-li to účelné a vhodné, může předseda senátu účastníkům řízení nařídít první setkání se zapsaným mediátorem (dále jen „mediátor“) v rozsahu 3 hodin a přerušit řízení, nejdéle však na dobu 3 měsíců. Pokud se účastníci bez zbytečného odkladu nedohodnou na osobě mediátora, vybere jej ze seznamu vedeného ministerstvem předseda senátu. Po uplynutí 3 měsíců soud v řízení pokračuje. První setkání nelze nařídít po dobu platnosti předběžného opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí.

Podle § 2 písm. a) zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci), se mediací rozumí postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými (dále jen „strana konfliktu“) tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody.

Podle § 2 písm. e) zákona o mediaci se rozumí smlouvou o provedení mediace písemná smlouva mezi stranami konfliktu a nejméně jedním mediátorem o provedení mediace.

Podle § 2 písm. f) zákona o mediaci se rozumí mediační dohodou písemná dohoda stran konfliktu uzavřená v rámci mediace a upravující mezi nimi práva a povinnosti.

Podle § 4 odst. 1 zákona o mediaci mediace je zahájena uzavřením smlouvy o provedení mediace.

21. Mediace představuje jeden z „alternativních způsobů řešení sporů, jehož výsledek je pro strany nezávazný (závazným výsledkem se však může stát smlouva, resp. dohoda reflektující výsledky jednání). Podstatou této varianty řešení sporů je, že se strany dohodnou na třetí nezávislé osobě, která má za úkol usnadňovat komunikaci mezi stranami, a napomáhat tak smírnému vyřešení sporu. Mediátor jako nezávislá a na sporu nezainteresovaná osoba pomáhá účastníkům rozpoznat jejich skutečné zájmy a vede je k hledání kompromisních a reálných řešení; velký přínos této metody je především ve zprostředkování komunikace mezi stranami, které spolu povětšinou již rozumně nejednají“ (srov. komentář k § 100 o. s. ř. in JIRSA, J. a kol.: Občanský soudní řád. 2. část: Soudcovský komentář).

22. Nařídí-li soud účastníkům první setkání se zapsaným mediátorem a ti se prvního setkání zúčastní, není tím ještě mediace zahájena; mediace je zahájena teprve uzavřením smlouvy o provedení mediace (§ 4 odst. 1 zákona o mediaci), k němuž na prvním setkání s mediátorem může, ale nemusí dojít. První setkání s mediátorem tedy ještě není samotnou mediací ve smyslu § 2 písm. a) zákona o mediaci a jeho účelem „není provedení mediace coby neformálního procesu směřujícího k uzavření dohody mezi stranami sporu, ale toliko seznámení účastníků řízení s principy, výhodami a účelem mediace a zjištění, zda by případně účastníci řízení byli nakloněni možnému provedení mediace“ (viz BRÍZA, P. a GANTNER, F.: První setkání se zapsaným mediátorem z pohledu praxe in Bulletin advokacie č. 4/2016).

23. V usnesení ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. [33 Cdo 3273/2011](#) (jež je veřejnosti – stejně jako všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu – dostupné na jeho webových stránkách), Nejvyšší soud vysvětlil, že „procesní úkony obecně jsou jednání subjektů řízení – procesních subjektů (soudu, účastníků řízení, dalších subjektů na řízení zúčastněných), které procesní právo předvídá a upravuje a s nimiž spojuje účinky na vznik, změnu nebo zánik procesněprávního vztahu. Jde o úkony, které mají vliv na zahájení, průběh a skončení řízení. Procesní úkon je projevem vůle jednajícího subjektu, pro který je rozhodující samotný projev této vůle (navenek), nikoliv vůle sama.“ Je-li smyslem prvního setkání se zapsaným mediátorem toliko seznámení účastníků s principy, účelem a výhodami mediace, pak nelze pouhé dostavení se na takové setkání, které bylo navíc účastníkům nařízeno

usnesením soudu podle § 100 odst. 2 o. s. ř., proti němuž není odvolání přípustné [§ 202 odst. 1 písm. m) o. s. ř.], a na němž ani nedojde k uzavření smlouvy o provedení mediace (tedy k zahájení vlastní mediace), považovat za procesní úkon účastníků, s nímž právo spojuje účinky na vznik, změnu nebo zánik procesněprávního vztahu, tudíž ani za jednání ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS. Na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že odměna mediátora za první setkání s ním představuje podle § 137 odst. 1 o. s. ř. náklady řízení a že soud má možnost nepřiznat náhradu nákladů řízení účastníku, který se bez vážného důvodu odmítne s mediátorem setkat.

24. V nyní projednávané věci se účastníci na první jednání s mediátorem dostavili, k zahájení mediace – uzavření smlouvy o provedení mediace však nedošlo. Závěr odvolacího soudu, že první setkání s mediátorem není jednáním ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS a že do podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení neučinila žalovaná žádný procesní úkon, je tedy správný.

25. Nedůvodná je rovněž námitka dovolatelky, že bylo porušeno její právo na spravedlivý proces. K argumentaci, že se odvolací soud nevypořádal s některými jejími odvolacími námitkami, Nejvyšší soud uvádí, že podle ustálené judikatury je soud povinen uvést důvody pro své rozhodnutí, avšak tato povinnost nemůže být chápána jako příkaz předložit detailní odpověď na každý argument; rozsah této povinnosti se může lišit podle povahy rozhodnutí, přičemž její splnění může být hodnoceno pouze ve světle konkrétních okolností případu (srov. shodně usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 997/09](#), a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. [32 Cdo 3000/2012](#)). Rovněž třídenní lhůta k zaplacení jistoty, která byla dovolatelce napadeným rozhodnutím stanovena, je v souladu s § 160 odst. 1 ve spojení s § 167 odst. 2 o. s. ř. a její délka není nijak neobvyklá ani pro plnění na účet soudu [viz např. § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, podle jehož věty druhé, vzniká-li poplatková povinnost způsobem uvedeným v § 4 odst. 1 písm. e) až j), je poplatek splatný do 3 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým byla povinnost poplatek zaplatit uložena nebo jímž byl schválen smír, nestanoví-li rozhodnutí o schválení smíru splatnost delší]. Pro úplnost Nejvyšší soud také doplňuje, že dovolatelka je (na rozdíl od stěžovatelky v odkazované věci č. j. [7 Afs 246/2014-45](#)) po celou dobu řízení zastoupena advokátem a že výpočet čísla účtu ve formátu IBAN a kódu BIC (SWIFT) lze provést z čísla účtu v domácím formátu pomocí kalkulatoru dostupného veřejnosti na webových stránkách České národní banky (viz https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/iban.html).

26. Nejvyšší soud uzavřel, že dovolatelce se v rámci uplatněného dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci nepodařilo zpochybnit právní závěr odvolacího soudu. Proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. pro nedůvodnost zamítl.